

FANG JUE BEPLEIT POLITIEKE HERVORMINGEN IN TWEEDE PAMFLET

NIEUW TYPE DISSIDENT LEVERT FELLE KRITIEK OP CHINESE REGERING EN OP WESTEN

GPD, 13 mei 1998

"Op dit moment is er geen Chinese Gorbatsjov. Nu niet en in de toekomst niet. Economische hervormingen alleen zorgen niet automatisch voor democratisering". Zo waarschuwt Fang Jue (43) in het pas verschenen document "Verbreedt de Basis van China's Politieke Macht" de Communistische Partij (CCP), maar ook het westen, waar in de afgelopen maanden naar zijn zin "veel te optimistisch" over China wordt gepraat.

(Door Jan van der Made)

BEIJING (GPD) In het negentien artikelen tellende pamflet roept Fang Jue op directe verkiezingen te houden van provinciegouverneurs, burgemeesters en de president. Hij vraagt om rehabilitatie van allen die in de afgelopen twintig jaar "fout behandeld" werden vanwege hun deelname in de democratiebewegingen, eist een grotere democratie binnen de Communistische Partij en stelt de pensionering voor van "leiders van zeventig jaar en ouder".

Fang Jue is een broodmagere man met stekelhaar. Zijn huidige functie is die van 'algemeen directeur Tianhui Handel N.V.', een bedrijfje dat huist in een kamer van een kantoorpand in Peking-Oost. Fang is geen onbekende onder deelnemers aan de Muur van de Democratie (1978 - 1979), maar bewoog zich altijd meer op de achtergrond. Een dissident noemt hij zich niet. "Er zijn wel degelijk verschillen tussen mij en de heren Wei Jingsheng en Wang Dan" (die in november en april naar de VS werden verbannen), aldus Fang. "Ik acht hen hoog als organisatoren, maar ze begrijpen de politieke en economische situatie in China slecht".

VOORZICHTIGER

Fang Jue's aanpak is veel voorzichtiger dan die van andere politiek andersdenkenden, die met de regelmaat van de klok in de gevangenis of in ballingschap belanden. Tien jaar lang werkte hij als regeringsambtenaar, aanvankelijk bij het ministerie van Waterkracht en Elektriciteit, later als vice-chef van de Staats Planningscommissie van Fuzhou, hoofdstad van de kustprovincie Fujian. Drie jaar geleden nam hij ontslag omdat hij 'als regeringsfunctionaris geen politieke pamfletten kan schrijven'. "Dat is verboden, en er is geen tijd voor".

Fang vertegenwoordigt een groeiend aantal jongere ambtenaren die ontevreden zijn over de huidige gang van zaken. "Het begon in 1992, toen Deng Xiaoping de economische hervormingen een nieuwe impuls gaf. Maar niemand, ook Deng niet, sprak over politieke hervormingen". Met een aantal gelijkgestemden begon Fang een informele discussiegroep. "Het is geen organisatie. De CCP staat geen andere organisaties behalve haarzelf toe ... we bellen elkaar, komen bij elkaar thuis".

'DEMOCRATISCHE FACTIE'

Toen na het Vijftiende Partijcongres, dat afgelopen september werd gehouden, nog steeds niet over politieke hervormingen werd gerept, schreef Fang Jue, geïnspireerd door zijn vrienden, een eerste pamflet, getiteld 'China Heeft Een Nieuwe Transformatie Nodig - Richtlijnen van de Democratische Factie'. Met de 'Democratische Factie' doelt Fang Jue op 'getalenteerde overheidsambtenaren en partijleden van tussen de dertig en de vijftig jaar'. 'Leden van de groep zijn werkzaam bij de centrale overheid, organen van de machtige staatsraad, op provinciaal of districtsniveau. En hij groeit snel.

De zogenaamde 'derde generatie leiders' (waarvan president Jiang Zemin, premier Zhu Rongji en voorzitter van het Nationale Volkscongres Li Peng de belangrijkste exponenten vormen) heeft noch binnen, noch buiten de CCP grote politieke steun. "Ze zijn geïmpregneerd met het Denken van Mao Zedong. De CCP moet veranderen van een Leninistische partij in een partij die meer inspeelt op de situatie van vandaag". Op dit moment is, na twintig jaar economische hervormingspolitiek, volgens Fang "de tijd rijp voor politieke hervormingen".

In zijn eerste pamflet besprak Fang een scala van mogelijke hervormingen: werkelijke autonomie voor Tibet ("Op dat gebied zitten we op één lijn met de Dalai Lama"), persvrijheid, een duidelijke scheiding tussen de CCP en de regering, verbetering van de mensenrechtensituatie en beperking van militaire uitgaven. Het eerste pamflet, dat op 20 november verscheen, trok pas in januari internationale attentie.

'GEEN VREEMDEN'

Voor andere dissidenten zou dit het moment van arrestatie zijn. Waarom kreeg Fang Jue nooit last met de overheid? "Onze doelstellingen, de democratisering van China's politieke systeem, verschillen niet veel van die van mensen als Wang Dan en Wei Jingsheng. Maar onze methoden zijn anders". Fang is zich zeer bewust van China's labyrint van wetten en regels. Als iets niet is toegestaan, zal de 'democratische factie' geen actie ondernemen.

"En het belangrijkste: onze persoonlijke geschiedenis is anders. Wij zijn geen vreemden voor de regering, wij werken er, of hebben er langdurig gewerkt. Mensen als Wei Jingsheng en Wang Dan worden vanwege hun verleden als leiders van de protestbeweging gezien als separatisten, subversieven, mensen die de Communistische Partij omver willen werpen en het land willen splitsen. Dat is niet zo, maar dat begrijpt de regering niet. En het resultaat is dat ze worden gearresteerd". Fang wil niet veel zeggen over hoever zijn invloed gaat, wel wil hij kwijt dat zijn groep van hervormingsgezinde vrienden 'alleen binnen bepaalde departementen invloed kan uitoefenen'. "Nog niet op fundamentele beleidlijnen, daarvoor is nog een lang proces nodig", aldus Fang. Ondertussen wordt er stug doorgewerkt.

'BEIJINGSE LENTE'

Na het Nationaal Volkscongres (eind februari) schreef Fang zijn tweede pamflet, gedateerd 10 april. Het spitst zich toe op politieke hervormingen en waarschuwt buitenlanders tegen teveel optimisme. "Ik heb de indruk dat de westerse media en ook veel westerse leiders denken dat China op dit moment een 'Beijingse Lente' doormaakt. (artikelen met koppen van deze strekking verschenen recentelijk in gezaghebbende weekbladen als *Newsweek* en de *Far Eastern Economic Review*). Het is waar dat er op dit moment sprake is van een relatieve versoepeling van de censuur. Er is meer discussie mogelijk en er verschijnen boeken die kritischer zijn".

Maar het doel voor deze tolerantie is volgens Fang om "uitwisseling met het westen (dat immers grote nadruk op mensenrechten legt) te intensiveren", waarbij uiteraard gedacht moet worden aan het komende bezoek van de Amerikaanse president Clinton, eind juni. Fang: "Als je het over lente hebt, krijgen alle bomen nieuwe bladeren. Wat we vandaag in Peking zien, is een potplant die in bloei staat. Hij groeit, maar wordt streng gecontroleerd".